

**Verkiezingsprogramma
Gemeenteraadsverkiezingen 2018**

CDA Pijnacker-Nootdorp

Inleiding

Bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer van maart 2017 waren er vijf CDA-thema's:

- Sterke samenleving
- Zorg voor elkaar
- Eerlijke economie
- Familie en gezin
- Waarden en tradities

Daarnaast hebben we vier bekende uitgangspunten van het CDA. 'Verouderde' woorden die we vandaag de dag kunnen hertalen als:

▪ Gespreide verantwoordelijkheid	=	Samen doen
▪ Solidariteit	=	Betrokken bij elkaar
▪ Publieke gerechtigheid	=	Betrouwbare overheid
▪ Rentmeesterschap	=	Duurzaam en toekomstgericht

In dit programma komt duidelijk naar voren hoe onze lokale CDA-fractie in de gemeenteraad altijd de belangen van de gemeente Pijnacker-Nootdorp en haar inwoners wil dienen. Als lokale CDA-fractie staan we er echter niet alleen voor. Door die uitgangspunten en de thema's is er verbinding met CDA-Landelijk en CDA-Provinciaal. In de Tweede Kamer en het Provinciehuis worden beslissingen genomen die onze gemeente kunnen raken. Onze fractie onderhoudt directe contacten met zowel de Landelijke als Provinciale CDA-fractie. Als voor Pijnacker-Nootdorp belangrijke onderwerpen op dat niveau spelen (denk aan de herindelingsverkiezingen van een aantal jaar geleden en de recente windmolendiscussie) dan zal onze fractie hen van de noodzakelijke informatie voorzien en zo onze belangen behartigen. Het is goed om als CDA 'die lijntjes' te hebben!

Vanuit die CDA-traditie kwam op de eerste thema-avond het idee om ons verkiezingsprogramma vanuit eerdergenoemde uitgangspunten en thema's op te bouwen. Omdat wij denken dat 'Familie en gezin' en 'Waarden en tradities' bij alle onderwerpen van belang zijn, verdelen we die over de eerste drie thema's.

Ons laatste uitgangspunt (rentmeesterschap) hebben we uitgewerkt in het hoofdstuk 'Duurzaam en toekomstgericht'. Dat zijn dé thema's van de nabije en verdere toekomst en ook onze lokale CDA-fractie dient daar duidelijke keuzes in te maken.

Veel leesplezier!

Inhoudsopgave

Inleiding.....	2
Waar staat het CDA in het algemeen voor?.....	4
1. Sterke samenleving	5
Samen doen	5
Betrokken bij elkaar	6
Betrouwbare overheid.....	7
Concrete punten sterke samenleving	8
2. Zorg voor elkaar	9
Samen doen	9
Betrokken bij elkaar	10
Betrouwbare overheid.....	11
Concrete punten zorg voor elkaar	12
3. Eerlijke economie	13
Samen doen	13
Betrokken bij elkaar	13
Betrouwbare overheid.....	15
Concrete punten eerlijke economie.....	16
4. Duurzaam en toekomstgericht.....	17
Samen doen	17
Betrokken bij elkaar	17
Betrouwbare overheid.....	18
Concrete punten duurzaam en toekomstgericht.....	20

Waar staat het CDA in het algemeen voor?

Een **betrokken samenleving**, waarin omzien naar elkaar vanzelfsprekend is. We leven niet voor onszelf, maar zijn juist mens doordat we met elkaar leven. Dat uit zich in het verenigingsleven waar verschillende generaties en sociale milieus met elkaar verbonden zijn. Dat betekent voor het bedrijfsleven dat de werkgever oog heeft voor de werknemer, maar voorkomen moet worden dat bij langdurige ziekte van de werknemer, de werkgever buiten zijn schuld financieel hard getroffen wordt. In sommige gevallen is daarom maatwerk nodig, die vorm van persoonlijke aandacht moet behouden blijven.

Een **rechtvaardige samenleving**, waarin door de overheid duidelijke grenzen worden gesteld aan het opzettelijk verstoren van die samenleving. Dat verstoren kan zich uiten in gedrag op straat, zoals vandalisme, criminaliteit en vervuilen van de leefomgeving. Maar ook in de vorm van misbruik van sociale zekerheid of voorzieningen binnen de zorg. Een samenleving waarin hard werken en inzet tonen om een bijdrage te leveren aan de gemeenschap worden beloond en mensen die (tijdelijk) niet in staat zijn deel te nemen, een helpende hand wordt geboden om (weer) op eigen benen te kunnen staan.

Een **verantwoordelijke samenleving**, waarin het vertrouwen in mensen centraal staat en het maatschappelijk initiatief erkend wordt. Mensen, sportclubs, buurten, scholen, geloofsgemeenschappen, zorginstellingen, bedrijven; ze leveren allemaal een unieke bijdrage aan de samenleving. De overheid geeft deze mensen het vertrouwen om te doen waar ze goed in zijn. Dit vertrouwen is belangrijk, niet alles hoeft namelijk volgens regels en wetten te gebeuren. We weten vaak heel goed hoe dingen geregeld moeten worden.

Een **duurzame samenleving**, waarin aandacht is voor natuur en cultuur. Waarin het gemeenschappelijk belang voor het eigen belang staat, omdat we ook voor de volgende generaties een leefbare wereld willen. Om dit te bewerkstelligen is creativiteit en innovatie nodig, want alleen beheren en beheersen is niet meer voldoende.

1. Sterke samenleving

Een sterke samenleving is belangrijk. Die sterke samenleving is namelijk bestand tegen veranderingen in de tijd. Hiervoor is een sterker wij-gevoel nodig met een rotsvaste overtuiging dat we samen verder kunnen komen. Dat vergt gedeeld besef van onderlinge verbondenheid, ongeacht leeftijd, opleiding, afkomst of samenlevingsvorm.

In een sterke samenleving voelen mensen zich thuis en veilig. Met elkaar zijn we de baas, en bepalen we zelf onze toekomst. Zo'n samenleving kan dan ook zonder overbodige regels en een gemeente die zich overal mee bemoeit. Wij willen mensen de ruimte geven zelf keuzes te maken en problemen met elkaar op te lossen.

En iedereen doet mee. Wij zoeken oplossingen die door mensen worden gedragen. Met elkaar zijn we verantwoordelijk voor de zorg voor mensen die zelf niet mee kunnen komen. Daarbij geloven wij niet in een gemeente die alles kan oplossen. Alleen samen lossen we dat op.

Samen doen

In je eentje vorm je geen samenleving. Een sterke samenleving moeten we samen bouwen. Jaren geleden is het CDA een van de initiatiefnemers geweest van het wijkgericht werken. Langzaam maar zeker wordt dat steeds verder uitgebreid. Wij willen daarmee graag doorgaan. Buurtpreventie werkt al goed in een aantal wijken. Dat gaan we uitrollen over de hele gemeente. Het helpt als mensen georganiseerd zijn in wijk- en buurtverenigingen. Je komt dan makkelijker met elkaar in contact en kunt elkaar ook aanspreken. Dan ontstaat er een cohesie, ook tussen jong en oud.

Jarenlang zorgden bijvoorbeeld verenigingen of kerken voor verbinding tussen mensen. De laatste tijd ontstaan er ook andere verbanden zoals bij eerdergenoemde wijk- en buurtverenigingen maar ook via sociale media. Overal schieten WhatsAppgroepen uit de grond. Een goed onderling contact werkt mee aan een sterke samenleving. Waar die nieuwe verbanden er niet of nog onvoldoende zijn moet de gemeente enthousiasmeren of zelfs initiëren.

Bij *samen doen* spelen vrijwilligers een onmisbare rol. Meer dan een derde van onze inwoners doet vrijwilligerswerk. Een sterke samenleving groeit door die belangeloze inzet. Vrijwilligers zijn en zorgen voor 'het cement' van onze samenleving. Zonder dat cement geen samenleving. Hét steunpunt daarvoor, Bureau Vrijwilligerswerk, kan dan ook op onze blijvende inzet rekenen.

Om elkaar nog sterker te maken zijn in 2017 de eerste contacten gelegd tussen het Sociaal Domein en Sport en Onderwijs. Die samenwerking moet komende jaren worden uitgebouwd.

Betrokken bij elkaar

In Pijnacker-Nootdorp bestaat een geweldig verenigingsleven, zowel voor sport als voor cultuur. Nagenoeg alle sporten kunnen worden beoefend en ook op het culturele vlak is er 'voor elk wat wils'. Dit bloeiende verenigingsleven zorgt natuurlijk voor een enorme betrokkenheid bij elkaar. Het CDA wil die verenigingen (en daarmee de duizenden vrijwilligers die daarbij betrokken zijn) zoveel mogelijk faciliteren.

Op initiatief van de sportverenigingen wordt gezocht naar goede verbindingen met andere spelers binnen het onderwijs en het sociaal domein (alles wat met ons welzijn te maken heeft). Denk hierbij vooral ook aan ouderen(bonden) en kerken. Eind 2017 is, samen met een uitvoeringsplan, de nota 'Sport en Bewegen' verschenen. We zitten te veel en bewegen te weinig. De bedoeling is om meer mensen aan het bewegen te krijgen.

Sportzalen en -velden worden intensief gebruikt op sommige tijden, maar blijven op andere momenten in de week ongebruikt. Wij gaan aan de slag om op die momenten mensen te interesseren deze voorzieningen te gebruiken. Sporten maakt fit, helpt overgewicht te voorkomen, houdt actief en gezonder. Een ambitieuze taakstelling maar 'met elkaar' krijgen we het 'voor elkaar'. Bij deze nota is tevens de investeringsnota voor de volgende buitensporten verschenen: voetbal, hockey, korfbal en handbal. In 2018 volgt een uitgebreid onderzoek naar de binnensport en de rest van de buitensport. Dit alles bij elkaar moet leiden tot een goed visiedocument voor de sport met daarbij een indicatie van de daarbij noodzakelijke voorzieningen. Wij willen dat aan het eind van komende raadsperiode onze sportvoorzieningen toekomstgericht zijn.

Nieuwe verbanden zijn op meer plekken zichtbaar. Ook in onze gemeente zijn statushouders aanwezig, zij worden deel van onze sterke samenleving door zo snel mogelijk te integreren. Voorop staat het leren van onze taal, dat bevordert contact. Wij willen hen zo snel mogelijk leiden naar een baan of vrijwilligerswerk.

Het is goed om jongeren *Betrokken bij elkaar* te krijgen. In onze gemeente vindt nog altijd de maatschappelijke stage plaats. Het CDA vindt dat een mooie manier om jongeren kennis te laten maken met de samenleving en zo hun steentje bij te dragen. Een leuke kennismaking met de samenleving en het vrijwilligerswerk (waar ze ook in de toekomst keihard nodig zijn).

Wij betreuren het dat het schoolzwemmen in onze gemeente is afgeschaft. Net zo goed als de scholen een goede rol spelen bij de kinderen wegwijs maken in het verkeer hoorde het leren zwemmen daar ook bij. Hoewel veel kinderen leren zwemmen bij commerciële zwemscholen is het blijven oefenen ook belangrijk. Wij willen dat alle kinderen goed kunnen zwemmen in onze waterrijke omgeving.

Snel internet wordt steeds belangrijker, en wij vinden dat iedereen hier toegang toe moet kunnen krijgen. Daarom willen wij dat ook in de buitengebieden snel internet via de glasvezel beschikbaar komt.

De zorg voor onze dieren mag in dit hoofdstuk niet ontbreken. Het is goed om elke raadsperiode te evalueren of ons dierenwelzijnsbeleid nog up-to-date is.

Veel mensen spraken de wens uit om een openbaar toilet in winkelcentra te hebben. Dat kan bijvoorbeeld via een ondernemer, maar kan ook een zelfstandig toilet zijn. Wij gaan ons hiervoor inzetten.

Betrouwbare overheid

De gemeente heeft de afgelopen jaren een grotere rol gekregen. Dat gaat nog niet overal perfect, maar de gemeente kan wel beter naar individuele gevallen kijken. Vooral als er voorgekauwde plannen zijn die ingrijpen in de directe leefomgeving van mensen, ontstaat er soms heftige tegenstand. Wij vinden dat als er grote dingen worden aangepakt in onze gemeente, er al vroeg een bericht over moet komen en met de mensen wordt gesproken die daarbij betrokken zullen zijn. Dat zorgt ervoor dat de mensen beter weten waar ze aan toe zijn en een gemeente zien die er voor hen is. Dat maakt de samenleving sterker en accentueert de rol van een *Betrouwbare overheid*. Na zo'n overleg kan de gemeenteraad, alle betrokkenen gehoord hebbende, over het voorstel beslissen.

Informatie komt nagenoeg altijd digitaal tot ons. Toch wil het CDA dat de lokale overheid zorgt dat er een vangnet is voor hen die niet zo makkelijk omgaan met internet en computer. Zeker als het hen persoonlijk dan wel hun directe leefomgeving aangaat. Zo kan ook iedereen betrokken blijven bij de samenleving.

Van een *Betrouwbare overheid* mag verwacht worden dat zij het vrijwilligersorganisaties zo makkelijk mogelijk maakt om activiteiten te organiseren en tradities in ere te houden. Daarbij te vervullen formaliteiten moeten tot een minimum beperkt blijven en verenigingen moeten zo snel mogelijk duidelijkheid krijgen over hun aanvraag. En daarbij niet alleen aangeven wat er niet kan of fout ging, maar juist ook wat er wel kan.

In een sterke samenleving doet iedereen mee. En als het je dan, als jongere, even niet meezit en niet lukt om op eigen kracht de arbeidsmarkt op te komen, moet er bij de gemeente geld beschikbaar zijn om ze met raad en daad toch aan een baan te helpen.

Een betrouwbare overheid zet zich ook in voor de belangen van haar inwoners buiten de gemeentegrenzen. Zo zijn er bedrijven in andere gemeenten die het water zodanig vervuilen dat schadelijke sporen ook in ons drinkwater terechtkomen. Daar gaan we niet alleen over, maar wij vinden dat onze gemeente zich actief moet inzetten voor de gezondheid van eigen inwoners. Daarbij kan ook worden gedacht aan maatregelen om de uitstoot van fijnstof en stikstofoxiden (NOx) vanuit de omringende snelwegen terug te dringen.

Maar ook waar het gaat om sportvoorzieningen. Zo wil het CDA dat onze gemeente in gesprek blijft met Delft over de sportfaciliteiten waar inwoners van Delfgauw ook gebruik van maken.

Concrete punten sterke samenleving

Het CDA wil de komende raadsperiode

<i>Samen doen</i>	<i>Betrokken bij elkaar</i>	<i>Betrouwbare overheid</i>
Wijkgericht werken verder uitbreiden	Vrijwilligersorganisaties faciliteren en ondersteunen	Plannen die ingrijpen in de directe leefomgeving eerst voorleggen aan betrokkenen
Buurtpreventie in gehele gemeente	Statushouders snel integreren en begeleiden naar een baan of vrijwilligerswerk	Digitale informatie mag geen probleem vormen voor mensen die lastig met computer werken
Blijvende steun voor bureau vrijwilligerswerk	Jongeren door een maatschappelijke stage kennis laten maken met de samenleving	Mogelijk maken activiteiten makkelijk te organiseren zonder veeleisende regelgeving
Snel internet in de buitengebieden	Aandacht voor zwemles voor alle kinderen, maar zeker ook statushouders	Voldoende geld beschikbaar stellen om jongeren te helpen die niet op de arbeidsmarkt raken
Samenwerking tussen sociaal domein, sport en onderwijs verder vormgeven	In de winkelcentra openbare toiletten beschikbaar	Onderzoek naar noodzakelijke sportvoorzieningen zodat we klaar zijn voor de toekomst

2. Zorg voor elkaar

In de zorg gaat het teveel over geld en regels en te weinig over mensen. Terwijl zorgt juist draait om het vertrouwen dat kwetsbare mensen (door ziekte of ouderdom) in goede handen zijn. De zorg voor de patiënt moet altijd voorop staan. Daarom moet er worden gezorgd worden mét mensen, in plaats van voor mensen. Door medische vooruitgang worden we gemiddeld ouder, en blijven we ook langer gezond dan vroeger. Dat is fijn, maar het zorgt er ook voor dat zorg steeds belangrijker wordt. In families maar ook in de buurt. Daarom ondersteunen wij zorg van dichtbij en willen we mantelzorgers helpen die vaak zwaar werk doen.

De zorg verandert, maar ouderen, chronisch zieken en gehandicapten moeten altijd kunnen blijven vertrouwen dat ze de zorg krijgen die zij nodig hebben. Dat is geen gunst maar een solidariteit voor mensen die het vaak al erg moeilijk hebben. Een goede zorg voor hen is een kwestie van beschaving. Daarom kiezen wij voor meer aandacht voor mensen en minder regels in de zorg. En meer steun voor mantelzorgers.

Samen doen

Sinds er landelijk is besloten dat verzorgingshuizen dicht gaan, is het moeilijker geworden om in een verpleeghuis te komen. Het nieuwe motto is: 'langer thuis wonen'. Veel ouderen blijven graag langer thuis wonen, en wij zijn dankbaar dat velen dat ook echt kunnen. Soms moet er een redelijke investering worden gedaan om een huis aan te passen, zodat ouderen in het huis kunnen blijven wonen. Met bijvoorbeeld een traplift blijven bovenverdiepingen bereikbaar. Maar er zijn nog meer manieren waarop een huisaanpassing kan zorgen dat mensen langer in hun huis kunnen blijven wonen. Sommigen kunnen op steun rekenen vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), maar voor wie dat niet geldt kan deze investering een probleem zijn. Daarom wil het CDA dat de gemeente een blijverslening faciliteert. Wie het geld niet in een keer heeft voor zo'n aanpassing kan desgewenst hierdoor toch langer thuis wonen.

Maar als er echt zorg nodig is, moet in eerste instantie beroep gedaan worden op mantelzorgers. Dat is de zorg van familieleden en mensen in de directe omgeving van een patiënt. Mantelzorgers kunnen met hun vragen al jaren terecht bij Bureau Mantelzorg Ondersteuning Pijnacker-Nootdorp. Dit Bureau blijven wij steunen. Het kan voorkomen dat een mantelzorger diegene die verzorgd moet worden bij zich in huis opneemt. Indien dit aanpassingen vraagt (denk aan een extra unit in de tuin) moet de gemeente dit snel kunnen faciliteren.

Wordt de zorg verleend door mensen iets meer op afstand dan heet het informele zorg. Ook op dat vlak ontstaan er hele mooie initiatieven in het wijkgericht werken. In de wijk Klapwijk is daar al een begin mee gemaakt: Klapwijk voor Elkaar. Het is fantastisch dat bleek dat er meer aanbod was om te helpen dan er vraag naar hulp was. Het CDA wil stimuleren dat dit in de hele gemeente ontstaat. Zeker, omdat dit allemaal gebeurt door vrijwilligers. De gemeente moet nagaan of aan deze uitbreiding structuur moet worden gegeven door professionele begeleiding. Mantelzorgers zijn onmisbaar, maar het is ook heel intensief. Het zou goed zijn om mantelzorgers af en toe te ontlasten met 'respijtzorg'. Dat betekent dat de

zorg voor een tijdje wordt overgenomen door iemand anders, en de mantelzorger weer even op adem kan komen. Het CDA is groot voorstander van deze respijtzorg.

Als mensen in slechte fysieke of mentale conditie zijn en toch (weer) voor zichzelf moeten zorgen moeten ze leren om te gaan met hun klachten. Dit kan door ze te (her)leren hun dagelijks leven vorm te geven. Wij willen een terugval graag voorkomen door preventief hulp aan te bieden. De samenwerkende bonden voor ouderen willen graag bereiken dat onze gemeente 'senior vriendelijk' wordt. Zij hebben daarvoor een mooi manifest opgesteld en het CDA wil, samen met hen, nagaan in hoeverre we dat de komende raadsperiode kunnen bereiken. Een mooi voorbeeld van samen doen.

Er blijft een vraag om woningen te bouwen in onze gemeente. Dit biedt kansen om te bouwen voor ouderen en voor starters. Voor ouderen is het belangrijk dichtbij de voorzieningen te wonen. Zowel in Nootdorp met de oude brandweerlocatie als in Pijnacker met het oude Stanislasgebouw en Parochiehuuslocatie is daar ruimte voor. Die kansen willen wij graag benutten. Ook juichen wij andere woonvormen toe, bijvoorbeeld om een oogje op elkaar te kunnen houden.

Betrokken bij elkaar

In 'Zorg voor elkaar' zit ook het woordje 'voor' en daar hebben we het ook over bij preventieve zorg: van tevoren zorgen dat er straks niets misgaat of in elk geval minder misgaat. Dan moeten professionals vroegtijdig ingeschakeld worden als daarmee crisisopvang kan worden voorkomen.

Realiteit is dat als mensen over zorg voor zichzelf moeten praten, vaak nerveus zijn en niet alles onthouden. Het CDA wil daarom dat bij keukentafelgesprekken tenminste een mantelzorger aanwezig is, of een onafhankelijke cliëntondersteuner kan worden ingeschakeld. In dat gesprek moet alles aangeboden worden wat er in hun situatie beschikbaar is en niet alleen waar men om vraagt.

In de huidige raadsperiode is op initiatief van het CDA een 'regelvrij' budget vastgesteld. Dat is bedoeld voor mensen die tussen wel en schip dreigen te vallen, en met een beetje hulp veel erger kan worden voorkomen. Mocht dat budget niet (meer) toereikend zijn zal het CDA zeker instemmen met aanvulling van dat budget.

Het is algemeen bekend dat eenzaamheid onder ouderen toeneemt. Initiatieven om dat te verminderen (meer belcirkels, meer actieve contact momenten) worden door het CDA omarmd. In Rotterdam zijn goede resultaten behaald. Wij willen ons inzetten om daarvan te leren en te kijken hoe dit ook in onze gemeente toegepast kan worden.

Het lijkt ons goed om de betrokkenheid met het vluchtelingenwerk te vergroten door dit onder te brengen bij het SWOP. Dan wordt het ook echt een lokaal project. Daarmee komt ook een langer bestaande wens van het CDA wellicht binnen handbereik: een bredere maatschappelijke welzijnsorganisatie in onze gemeente.

Betrouwbare overheid

Ook bij 'Zorg voor elkaar' is een Betrouwbare overheid zeer belangrijk. Dat kan in de eerste plaats door het goed bereikbaar zijn van het 'front-office' (het eerste contact met de gemeente). Waar nodig moeten zij snel doorkoppelen naar de kernteams. In de kernteams moet voorkomen worden dat mensen met een complexe zorgvraag van loket naar loket moeten. We blijven werken aan: één gezin, één coach. Juist omdat dit voor gemeenten een vrij nieuwe taak is verdient het aanbeveling de werking van de kernteams door een extern bureau te laten evalueren.

Ook mag van een Betrouwbare overheid verwacht worden dat zij (in overleg met de regio) zorgt voor voldoende opvangplekken voor crisissituaties en ervoor waakt dat goede zorgverlening niet wordt gehinderd door de wet op de privacy.

Het CDA wil dat alle kinderen en jongeren (van 0-21 jaar) moeten kunnen deelnemen aan onze samenleving. Soms lukt dat niet. Zo groeit een op de acht kinderen op in armoede, in dat geval moet de gemeente bijspringen. Wij verwachten van de gemeente een actief beleid op het terugdringen van de werkloosheid onder jongeren. Het CDA is een voorstander van het huidige algemeen armoedebelief en het sport- en cultuurfonds, en wil dat graag voortzetten.

Overlijden van partner, kind of ouder, scheiding en baanverlies zijn ingrijpende gebeurtenissen in iemands leven. Het CDA wil wegen zoeken om preventief hulp te bieden bij het verwerken van dit leed teneinde meer verdriet te voorkomen.

Er is duidelijk behoefte aan meer aanspraak- en/of ontmoetingsplekken voor verschillende leeftijden. Daar wil het CDA aan werken. Concreet willen we bij nieuwe contractafspraken inzake CulturA tot een andere beheersvorm komen zodat CulturA als platform voor bredere culturele activiteiten kan dienen.

Concrete punten zorg voor elkaar

Het CDA wil de komende raadsperiode

<i>Samen doen</i>	<i>Betrokken bij elkaar</i>	<i>Betrouwbare overheid</i>
Meer publiciteit voor Bureau Mantelzorgers	Beschikbare zorg aanbieden, niet alleen als men daarom vraagt	Bij zorgvragers per gezin één coach
Samen met ouderenbonden komen tot een seniorvriendelijke gemeente	Bestaande regelvrije budget structureel maken	Voldoende opvangplekken voor crisissituaties in de regio
Mensen die langer thuis willen wonen helpen hun dagelijks leven vorm te geven	Eenzaamheid onder ouderen én jongeren terugdringen	Werking van de kernteams extern laten evalueren
Doelmatige woonvormen voor ouderen bij het centrum	Betrokkenheid bij vluchtelingenwerk vergroten	Preventieve hulp bij ingrijpende gebeurtenissen in iemands leven
Initiatieven zoals 'Klapwijk voor elkaar' uitbreiden over gemeente	Mantelzorgers in huis snel helpen met nodige faciliteiten	Meer plekken in de gemeente om elkaar te kunnen ontmoeten of aan te spreken

3. Eerlijke economie

In een eerlijke economie profiteert iedereen mee van het werk dat we samen verzetten. Dat is nu niet altijd het geval. Veel werknemers zijn aangewezen op tijdelijke contracten of langere periodes zonder werk. De economie trekt nu gelukkig aan, maar niet iedereen profiteert daarvan in delfde mate. Een eerlijke economie verbindt de belangen van de werknemers en werkgevers, van rendement en verantwoordelijkheid.

Een eerlijke economie is ook een duurzame economie, waarbij het loont om te ondernemen en te groeien. De toekomst van onze kinderen moet daarmee worden versterkt en niet worden belast. Wij willen graag af van een wegwerpcultuur waarin mens en natuur na gebruikt wordt afgedankt.

Verder staat het CDA voor een verantwoord financieel beleid, dat betekent dat nieuw beleid in principe niet moet leiden tot hogere lasten voor de inwoners. Net als we met onze eigen portemonnee moeten doen. Als de inkomsten van de gemeente dalen, zullen we ook een aanpassing moeten doen in de uitgaven.

Samen doen

Op lokaal niveau valt onder Samen doen ook de samenwerking met gemeenten om ons heen. Dat gebeurt bijvoorbeeld via een Gemeenschappelijke Regeling (GR). Denk daarbij aan de GGD, Avelx of Metropoolregio MRDH. De gemeenteraad staat wat meer op afstand van zo'n GR, en heeft minder grip op deze samenwerkingsverbanden. Daarmee staan besluiten die in deze regelingen worden genomen ook verder af van de burgers, wat ten koste gaat van de democratische legitimiteit. Het CDA wil dan ook blijven waken dat deze Gemeenschappelijke Regelingen niet meer terrein nemen dan nodig. Financieel hebben wij het in onze gemeente al jaren op orde. Op tijd is bezuinigd en we zijn goed door de crisis gekomen. Tegenvallers (en helaas ook bedrijfsmatig) komen ook voort uit de GR. Dit moeten we scherp in de gaten blijven houden, het is ook ons gemeenschapsgeld!

Inmiddels is de crisis wel voorbij. De economie trekt aan en de huizenbouw neemt een inhaalslag. Maar door veranderde regels is het voor starters zeker niet makkelijker geworden om een hypotheek te verkrijgen. Wij pleiten ervoor om te zoeken naar nieuwe woonvormen voor onze starters (om ook voor hen het wonen betaalbaar te maken) en de starterslening vooral te handhaven.

Betrokken bij elkaar

Als we 'eerlijke economie' willen benoemen onder het kopje Betrokken bij elkaar dan betekent dat we prioriteit willen geven aan het lokale bedrijfsleven, zowel als lokale overheid als particulier. Dat zijn bijna allemaal MKB-bedrijven en zij zijn de banenmotor van onze economie. Zij zorgen niet alleen voor werk, ze zijn ook vaak sponsors van tal van verenigingen en activiteiten in onze gemeente. Natuurlijk zien ook wij de ontwikkelingen van webwinkels maar willen het belang van ons lokale bedrijfsleven graag onderstrepen.

Een onderdeel van dit lokale bedrijfsleven is de tuinbouw. Het overgrote deel van deze bedrijven zijn familiebedrijven en worden voor een belangrijk deel gerund door ondernemers tot 45 jaar. Die hebben dus een goed toekomstperspectief. Een deel van de ondernemers kan niet in hun opvolging voorzien en daarom loopt het totaal aantal bedrijven terug. Op zich is dat niet erg want het areaal is nog steeds onaangetast. Maar moet dat ook zo blijven? Een

aantal glastuinbouw(deel)gebieden hebben een minder goed toekomstperspectief door bijvoorbeeld leeftijd van de kassen, de grootte van de kavels, ligging ten aanzien van de woonkernen en de ontsluiting. We moeten met elkaar onderzoeken waar we met de tuinbouw naar toe willen in onze gemeente. De tuinbouw moet hier en daar geherstructureerd worden maar is inmiddels heel belangrijk voor de energietransitie (o.a. door geothermie/aardwarmte). Het is een springlevende branche met veel innovaties. Duurzame tuinbouw heeft behoefte aan duidelijkheid voor een langere periode dan tien jaar om zeer hoge investeringen te kunnen doen. Hiervoor moet een onderzoek komen welke gebieden als duurzaam aangemerkt kunnen worden, en welke de komende tien jaar van bestemming zouden kunnen veranderen. Wat het CDA betreft worden er duidelijke keuzes gemaakt waar de glastuinbouw voldoende ruimte krijgt om te ontwikkelen en waar er op termijn een andere bestemming gegeven wordt aan verouderde glastuinbouw(deel)gebieden. Het beste resultaat zal worden bereikt door overleg met alle belanghebbenden. Een nieuwe gemeentelijke visie op de tuinbouw is wat het CDA betreft zeker nodig en op zijn plaats. De tuinbouw verdient dat!

Ook de detailhandel mag hierbij niet onvermeld blijven. Het is van levensbelang voor onze winkelcentra dat gestreefd blijft worden naar een zo aantrekkelijk mogelijk branchering. Veel verschillende winkels maken een centrum heel aantrekkelijk. De gemeente moet meewerken om de winkelcentra aantrekkelijk en levendig te houden. Er mogen wat het CDA betreft geen nieuwe winkels komen op bedrijventerreinen, de detailhandel moet geconcentreerd worden in de winkelcentra.

Het is niet ondenkbaar dat, door landelijke wetgeving, verkoop en teelt van drugs op relatief korte termijn gereguleerd zal worden. Het CDA is en blijft echter tegen de vestiging van een coffeeshop in onze gemeente.

Betrouwbare overheid

Eerlijke economie lijkt vaak een zaak van het bedrijfsleven. Toch speelt de Betrouwbare overheid daarin een belangrijke rol. Vaak faciliterend of initiërend maar zeker ook als bewaker van de regelgeving. Toepassen van die regelgeving gebeurt vaak strikt: naar de letter van de wet. Wij roepen het College op: pas vaker maatwerk toe. Zeg minder vaak: 'dat kan zo niet' maar geef aan 'zo kan het wel'.

Net als bij de GR mag van onze eigen gemeenteraad verwacht worden dat men zorgvuldig omgaat met gemeenschapsgeld. Doe alsof het je eigen geld is. Thuis kijk je ook of je iets van vergelijkbare kwaliteit elders goedkoper kunt krijgen. Doe dat dan als lokale overheid ook. Vraag bij aanschaffingen altijd meerdere offertes op.

Aan de andere kant komt, bij uitwerking van de plannen door ons ambtenarenkorps, met enige regelmaat naar voren dat de bezetting (te) krap is. Zelfs ziekte kan al voor vertraging zorgen. Een aantal jaar geleden is er fors gesneden op inhuurkrachten. Wat ons betreft is een relatief laag aantal ambtenaren geen doel op zich. Als er meer werk is kunnen we beter ook wat meer mensen aantrekken. Vooralsnog blijven we nog wel een fors aantal jaren een gemeente met grote plannen die, wat het CDA betreft, volgens de planning uitgevoerd moeten worden.

Met de crisis zijn ook veel mensen hun baan kwijtgeraakt. En nieuw werk vinden blijkt vaak moeilijk. Sommigen zijn daardoor als zzp-er aan de slag gegaan. Dat gaat vaak goed, maar soms lukt het niet. Zzp-ers kunnen niet altijd terecht bij de schuldhelpverlening. Wij willen graag dat de gemeente een plan maakt om hen toch te helpen.

Bij het onderwerp 'eerlijke economie' mogen onze bedrijventerreinen natuurlijk niet ontbreken. Ook hier kunnen we constateren dat de crisis voorbij is. Op Heron (Nootdorp) zijn alle kavels verkocht of 'onder onderhandeling'. Op Boezem-Oost (Pijnacker) gaat het wat minder snel maar zijn in 2017 wel de eerste panden gebouwd en kavels in optie genomen. Het CDA hoopt dat door de aanleg van de Oostelijke Randweg de vraag verder zal toenemen.

Concrete punten eerlijke economie

Het CDA wil de komende raadsperiode

Samen doen

Financiën, uitgaven en beloningen gemeenschappelijke regelingen scherp in de gaten houden

Studie naar de toekomst van tuinbouw in onze gemeente samen met de sector

Nieuwe woonvormen voor starters mogelijk maken

Betrokken bij elkaar

Belang onderstrepen van het MKB als banenmotor en sponsor van lokale verenigingsleven

Aandacht voor een gevarieerd aanbod van winkels in de gemeente

Geen coffeeshop in onze gemeente

Betrouwbare overheid

Binnen bestaande regelgeving ook maatwerk toepassen

Zuinig omgaan met het beschikbare geld in onze gemeente

Letten op aantal ambtenaren maar veel duurdere inhuur voorkomen

Onderzoek naar hulp voor zzp-ers die niet in reguliere schuldhulp terecht kunnen

4. Duurzaam en toekomstgericht

Ook in Pijnacker-Nootdorp is vastgelegd dat we de landelijke doelstelling (in 2050 energie neutraal) willen halen. Alleen een sterke samenleving kan hiervoor zorgen. Het CDA wil de komende periode opnieuw stappen vooruit maken. Daarbij kijken we liever naar echte vernieuwende manieren. Zo hoeft verduurzaming uiteindelijk niet veel geld te kosten. Door een eenmalige investering te doen in isolatie, dalen de jaarlijkse energiekosten. Met die besparing kan de investering worden terugverdiend, en levert daarna zelfs geld op.

Technologische ontwikkelingen gaan razendsnel en er wordt steeds meer mogelijk. Ondertussen is er ook genoeg om nu al te doen. Windturbines vinden wij in onze gemeente geen oplossing. Wel zijn er al twee grote installaties voor aardwarmte in onze gemeente. Wij willen graag ontwikkeling van geothermie blijven steunen. Er kan nog meer, zoals zonnepanelen en isolatie van woningen.

Wij betrekken ook graag onze inwoners bij dit proces. Iedereen wordt uitgedaagd om met goede ideeën te komen zodat bewoners worden betrokken. Zo is duurzaamheid meer dan alleen overgaan op groene energie. Ook het scheiden van afval is nodig, waarbij de solidariteit van onze inwoners essentieel is om de klus te klaren.

Ook solidariteit tussen generaties is voor onze samenleving van groot belang. Dat geldt bij de opvoeding van kinderen tot zelfbewuste burgers van onze samenleving. Dat gebeurt als eerste thuis, in het gezin en in de bredere familie, en in de tweede plaats op school. Goed onderwijs is dan ook de belangrijkste investering in het land dat wij willen doorgeven. Hoe geven we 'Duurzaamheid' vorm in de komende raadsperiode?

Samen doen

Het CDA wil u uitdagen: wij zijn op zoek naar uw ideeën voor duurzaamheid. De beste ideeën worden onderzocht op hun haalbaarheid. Is het haalbaar dan moet er ook geld zijn om die ideeën verder uit te werken. Duurzaam wordt het pas als iedereen meedoet. Op welke manier dan ook. Maar doe wat je kunt, ook als is dat soms maar een klein beetje. Het CDA is nieuwsgierig naar innovatieve initiatieven om de doelstelling van 2050 (eerder) te halen en bij gebleken haalbaarheid ondersteunen wij die van harte.

Betrokken bij elkaar

Het wordt al zo vaak gezegd, maar we hebben 'de aarde in bruikleen van volgende generaties'. En dat is wel iets waar wij achter staan. Daarom is de plek waar duurzaamheid begint het gezin. Als we een fijne leefomgeving willen doorgeven aan onze (klein)kinderen moeten we daar met hen van jongs af aan mee beginnen. Elk gezin, maar natuurlijk ook alleenstaande huishoudens, kunnen daar hun steentje aan bijdragen.

Zonder volledig te willen zijn een paar voorbeelden: u kunt het uw huiselijk afval zo ver mogelijk scheiden, zodat zoveel mogelijk opnieuw gebruikt kan worden. De gemeente zal de burgers aansporen de hoeveelheid restafval zoveel mogelijk te beperken. Mensen kunnen verder zelf gedeeltelijk in energie voorzien met bijvoorbeeld zonnepanelen. Huizen kunnen verder geïsoleerd worden om warmteverlies tegen te gaan. U kunt de tuin zodanig inrichten

dat u voldoende regenwater kunt opvangen. Soms hebben we het over ‘uw steentje bijdragen’ maar hier geldt ‘een steentje minder bijdragen is beter’. Alles valt onder duurzaamheid. U kunt echt uw bijdrage leveren aan Duurzaamheid.

Betrouwbare overheid

Door middel van reële toekomstvisies zet het gemeentebestuur piketpaaltjes voor de toekomst. Inwoners weten wat zij verwachten mogen en wat er van hen verwacht wordt. Inmiddels is bekend dat er in onze regio een verstedelijkingsopgave verwacht wordt: er moeten nog huizen bij. Dat betekent dat in onze gemeente meer huizen zullen komen dan tot nu toe gepland. Het is aan de lokale overheid om die zo duurzaam mogelijk in onze gemeente in te passen. Toekomstgericht bouwen betekent ook en vooral inspelen op de nieuwe wensen in onze gemeente. Zo komen er kansen om te bouwen voor éénpersoonshuishoudens of kangoeroe-woningen. Maar kunnen we ook kijken naar nieuwe huizen met een laag energieverbruik.

Het spreekt vanzelf dat veiligheid (een van de kerntaken van de overheid) voor onze inwoners gewaarborgd blijft. Inbraakgolven, vernielingen en vandalisme komen ook bij ons voor. Samen met de politie blijven we werken aan de beste bestrijding daarvan. Het CDA is bereid de daarvoor noodzakelijke middelen (b.v. cameratoezicht) in te zetten.

Een andere belangrijke taak van de overheid is het faciliteren van goed onderwijs. Zo vinden wij dat het nog steeds goed zou zijn als er een vmbo-school in onze gemeente komt. Zeker omdat keer op keer blijkt dat een aanzienlijke groep jongeren nergens anders terecht kan. Verder is bewezen dat een groene wand met planten in de klas de aandacht en prestaties van kinderen sterk verhoogt. Het CDA wil dan ook in de komende raadsperiode ‘een groene wand in elk lokaal’ realiseren.

Onder duurzaamheid valt natuurlijk ook het scheiden van afval. In onze gemeente zorgt Avalex (zoals eerder al aangegeven in een Gemeenschappelijke Regeling met andere gemeenten) voor het ophalen en de verwerking daarvan. Het proefproject voor het ‘omgekeerd inzamelen’ wordt begin 2018 uitgerold. Op zich is dat positief. Onduidelijk is echter nog wel of de gekozen samenwerking de beste is. Er wordt al enige tijd gepraat over de beste ondernemingsvorm voor Avalex. Wij vinden dat de structuur van Avalex aangepast moet worden, zodat Avalex beter bestuurd kan worden en efficiënter kan werken. De komende periode zullen we dus alle mogelijkheden moeten onderzoeken. Verder moeten de gemeente en Avalex nieuwe inzichten in afvalverwerking (zoals nascheiding van plastic) blijven volgen en implementeren als dit voordeel voor de burgers oplevert.

In november 2017 heeft de gemeenteraad besloten mee te denken over verkoop van (een deel van) onze aandelen in Eneco. Onze gemeente heeft een relatief klein percentage aandelen in haar bezit maar de verwachte opbrengst ligt in de orde van grootte van 50 tot 60 miljoen euro. Het CDA stelt voor om een deel van dat geld te reserveren voor maatregelen die meewerken om de doelstelling van energieneutraal in 2050 te realiseren. In ons verkiezingsprogramma mag de mobiliteit niet ontbreken. In de afgelopen raadsperiode is er een enorme lengte mooi fietspad bij gekomen. De elektrische fiets is inmiddels breed ontdekt en menigeen is weer gaan fietsen. Het zou goed zijn als ook buiten de bebouwde kom bijvoorbeeld fietspaden goed verlicht zijn om het gevoel van veiligheid te vergroten.

Er wordt hard gewerkt aan twee andere wegen: de Oostelijke randweg (verbinding bedrijventerrein Boezem-Oost met de N470 inclusief aantakking Hoogseweg) en de verlengde Komkommerweg (verbinding Delftsestraatweg met de N470). Beide wegen staan op de planning voor 2018. En er wordt waanzinnig veel gebruik gemaakt van de Randstadrail. Jaarlijks nieuwe records qua aantal vervoerde reizigers. U voelt hem al aankomen. Aan het begin van de nieuwe raadsperiode moeten we ons met elkaar buigen over de vraag: hoe voorkomen we nu en in de toekomst dat het ook lokaal vast komt te staan. Het CDA wil dit graag met u samen oplossen. Daarbij vinden wij investeren in goede infrastructuur voor de fiets en de auto even belangrijk.

Tot slot:

U heeft het meerdere keren kunnen lezen: we moeten dit met elkaar doen. Je bent pas mens in relatie tot een ander. Door geïnteresseerd te zijn in de ander creëer je onderlinge samenhang en kan de politiek draagvlak bereiken. Daarmee ontstaat die Sterke samenleving waarmee we dit programma begonnen.

Concrete punten duurzaam en toekomstgericht

Het CDA wil de komende raadsperiode

Samen doen

Geld uittrekken voor ideeën vanuit de samenleving om de lokale gemeenschap te verduurzamen

Iedereen mee laten doen. Je werkt, studeert, geniet van pensioen en/of doet iets voor een ander

Een sterke samenleving om zonder zorgen duurzaam te worden voor 2050

Betrokken bij elkaar

Goed zorgen voor de leefomgeving die we aan onze kinderen en kleinkinderen doorgeven

Verduurzaming dat begint bij mensen thuis

Zondag borgen als een dag voor ontmoeten en familie

Contact bevorderen want je bent mens in relatie tot andere mensen

Betrouwbare overheid

De gemeente houden aan een reële visie op weg naar een duurzame gemeente in 2050

Bewaren van ons dorpse karakter

Blijven zorgen voor een veilige woon- en leefomgeving

Inzetten voor een breed onderwijsaanbod en streven naar komst vmbo-school

Prestatieverhogende groene wand realiseren in elk klaslokaal